

Albert Herring și iceberg-urile prejudecătilor

Una dintre cele mai înrădăcinatate prejudecăți întâlnite în Opera Română (dar și în afară, printre cei ce pretind că îi sprijină activitatea) este că talentul colectiv de cintăreții de care dispune instituția posedă aptitudini exclusiv pentru genul bel-cantoului și, ca atare, orice încercare de ieșire din repertoriul italian și de lărgire a programului către alte stiluri și școli, către muzica secolului 20, va fi fatalmente sortită eșecului.

Prejudecata s-a format în școală, Conservatorul a confundat multă vreme muzica de operă cu specia lirică, căițiva teoreticieni au făcut toate eforturile spre a acredita părerea că suntem născuți, ca și italienii, să cintăm dulce și romântos, să simțim numai asemenea celor din epoca de aur a lui Rossini și Verdi, să gindim și să jucăm în limitele gustulni epocii numite. Wagner, Debussy, Richard Strauss, Bartók, Stravinski, Alban Berg cad, după această părere, în afara sferei noastre de preocupări, ocupă-se de ei alte teatre și alți cintăreți.

Prejudecata a prins rădăcini pentru că în cintul italian o parte dintre cintăreții noștri și-au descoperit nu numai posibilitățile native, dar și portile de scăpare din rigorele dramatice și ale muzicii de calitate. Într-o vreme ca a noastră, cind teatrul cunoaște extraordinaire innoiri, transformări profunde de viziune și de limbaj, a te cantona într-o manieră cu datele constitutive bine cunoscute și indelung verificate de tradiție, o manieră ale cărei resurse au fost reduse la cățeva efecte și la o serie de performanțe prestabilite, este mai comod și mai puțin riscant. Poți juca incredibil de superficial, poți gimli puțin și desuet, esențial este să-ți „lăsă“ aria și să-ți reușească vocalizele din actul III.

După ce am expus, acum un an, liniile dezirabile ale repertoriului de perspectivă, inserând în program Wagner și Alban Berg, timp de căteva săptămâni am fost asaltat de cărți cintăreții, care, ironic și uneori agresiv, îmi adresau o întrebare de ultimatum : „Vra să zici Wagner?“, după care am auzit și amenințări politicoase de genul : „Să vedem cu cine veți face un asemenea program ...“ Noroc că am avut o replică cu care și azi mă apăr de duritatele prejudecății : „Dar credeți că pentru Verdi și pentru Libaoul lui Johann Strauss avem într-adevăr interpreți ideali?“ E regretabil că nici pe Verdi, nici pe Johann Strauss nu-i cintă interlocutorii mei prea corect, ei își hrănesc iluzia că succesul în fața unei părți a publicului — parte neavizată — certifică o preferință și atestă o categorie de valori.

Comoditatea și minima rezistență au redus viabilitatea și seriozitatea Operei Române la căteva elemente extraestetice și la o activitate de moment. Această politică repertorială — veche de un deceniu — a făcut ca publicul adevărat, amator de valori majore, să sedezintereseze treptat de producția noastră. În timp ce concertele simfonice cu programe pretențioase, realmente dificile, cunosc o mare afluență de spectatori (pentru că educația a evoluat treptat, sistematic, de la accesibil la foarte elevat), sala Operei Române s-a golit proporțional de melemani, răminind servenți vizitatorii ai ei doar căițiva dintre cei ce, mulțumindu-se cu performanțe ușoare și cu efecte vocale spectaculoase, oftează din rârunchi : „Oh, frumoasele vremuri...“. Închipuirea lor colorează treptul în nuanțele cele mai trandafirii, și privirea înapoia nu este (iernat fie-mi truismul) o privire de viitor, necum de perspectivă. Un artist care întreține o asemenea prejudecată și, implicit, o asemenea stare de lucruri nu este un artist adevărat.

Punerea în scenă a operei de cameră *Albert Herring*, a compozitorului contemporan britanic Benjamin Britten a vrut să însemne tocmai o dimisitare a iceberg-ului de care se lovește orice intenție de lărgire a repertoriului. Lucrarea nu este formidabilă (de ce să n-o spunem?), cu toate acestea scriitura ei, solicitările vocale și dramatice

pe care le face, invită la o considerare mai evoluată a genului, cel puțin la ieșirea — în situația noastră — din stârnoarea unei maniere. Lucrarea a fost întimpinată cu destule rezistențe. Cintăreți bravi și merituosi au refuzat rularile sub pretext că... distrug vocea. Insistențele regizorului Hero Lupescu, căruia i se datorează în bună măsură realizarea spectacolului și, cu aceasta, înlăturarea unei concepții conservatoare, au condus la concluzia că nu vocea era cea solicitată îndeosebi, ci mintea interpretului, supusă examenului sever al gindirii teatrale și muzicale, a sensibilității omului de azi. Spectacolul s-a soldat cu o deosebită reușită și a fost pus în scenă într-un timp record. O garnitură de artiști cu mari înzestrări în arta bel canto-ului s-au dovedit tot atât de buni și în această lucrare „neobișnuită”, „dificilă”, „stranie” etc.. Dacă artisticește și din afară se apreciază că s-a infăptuit un act firesc de promovare a unui alt repertoriu decit cel tradițional, din punct de vedere al mentalității interioare a teatrului cred că montarea lui Herring poate fi considerată un act revoluționar, îndrăzneț și salutar. Depășită prin sucese periodica critică a neincrederei, acum putem giudi mai încrezător la marile lucrări ale repertoriului ex-orbital, la Olandezul zburător, ce va vedea lumeni rampej în toamnă, la o serie de lucrări românești ca Doamna Chiajna și Un om între oameni, dar și la Wozzeck, și la altele.

Calea către un repertoriu de valoare, elevat și solicitator, este deschisă. Oricite iceberg-uri mai sunt în stare să salte apele prejudecăților, s-a văzut limpede că există soluții pentru dinamitarea lor. Opera Română, cu forțele ei, cu talentele, cu inteligența și cu experiența de care dispune, poate naviga sigur către orizontul deschis al muzicii secolului în care trăim.

La Opera Română

Albert Herring

Opera de cameră, specie mai puțin cultivată pe scena primei noastre instituții lirice, se impune prin subtilitatea limbajului, prin economia de mijloace și obligația de a se traduce, ca montare, într-un spectacol unitar din punct de vedere stilistic. Acestea sunt caracteristici, deziderate și exigeante pe care le aplicăm și la recenta premieră cu *Albert Herring* de Benjamin Britten.

Compozitorul englez, astăzi o somită pe plan internațional, este considerat exponentul unei veritabile Renașteri contemporane a muzicii britanice, umbrătă, în epoca romantică, de creația europeană. El a impus, în concertul internațional, o voce particulară, caracterizată prin spiritul specific care o străbate, aliat cu modalitățile de expresie ale muzicii moderne. Pentru un astfel de creator, opera, cu multiplele-i posibilități de realizare compozitională, a constituit un obiectiv important. Dintre cele 10 opere, *Albert Herring* este prima din săpte, compusă pentru compania inițiată de autor, English Opera Group, în 1947 (a și fost, de altfel, lucrarea de inaugurare a ansamblului).

Tema este axată pe vestejirea preceptelor închisitate ale moralei burgheze ce contravine însăși fizicii umane. Protipendada orașec-

lului Loxford, în frunte cu nobilimă și, mai cu seamă, cu înăcrita Doamna Billows, căută, conform tradiției locale, o „regină de mai”, o tinără virtuoasă, pentru serbarea de rigoare; dar toate propunerile sunt inconsistente, raportate la criterii de exagerată austerație. Își atunci, în disperare de cauză, este acceptat un tânăr, Albert Herring, vinzător în prăvălia mamei sale — din al cărei cuvînt nuiese. Ceremonia acordării premiu-lui de virtute este savuroasă prin ridicoul ei și constituie pentru Herring prilej de dezvăluire a caracterului artificial, propriu burgheziei engleze de la începutul secolului. Chemat de viață, stimulat de ideea independenței, își va cheltui banii prin cîrciumi, vîxind aşă-zisul sămî moral al protectorilor săi de o clipă.

Din punct de vedere muzical, Britten a găsit intonațiile exacte, apte să confere consistență personajelor și situatiilor, îmbinând intonații populare cu scene de neoclasică, reațind un ritm deosebit de viu al întregii lucrări. Cele 13 personaje au o individualitate de netăgăduit, fiind tratate, totodată (și asemănător, în secțiunile care le grupează) conform concepțiilor și intereselor lor. Orchestra — și ea cameră, alcătuită din 43